

Uwagi o dziesiątym tomie dyplomatarusza zachodniopomorskiego

Pommersches Urkundenbuch, X. Band, 1336 - 1340. Bearbeitet von Klaus Conrad. Erster Teil: Urkunden; Zweiter Teil: Register. Veröffentlichungen der Historischen Kommission für Pommern. Herausgegeben von Roderich Schmidt. Reihe II. Böhlau Verlag, Köln - Wien 1984, ss. XIX + 516 oraz 95

Wczesną wiosną 1985 r. ukazał się tom X Kodeksu dyplomatycznego Pomorza Zachodniego opracowany dla lat 1336 - 1340 przez Klause Conrada z Getyngi. Autor ten dał się już poznać jako znawca dyplomatyki na gruncie pruskim, opracowując piąty i szósty tom «Preussisches Urkundenbuch» dla lat 1352 - 1366¹. Tak więc tom X «Pommersches Urkundenbuch» [dalej PUB X] jest dla Autora pierwszym tomem z tej serii. W opracowaniu znajdują się tomy następne: XI (1340 - 1345) oraz XII (1346 - 1350), które powinny się ukazać w ciągu najbliższych lat. Dalsza kontynuacja tegoż wydawnictwa nie jest przewidywana. Tłumaczy się to faktem, iż na roku 1350 kończą się materiały zgromadzone w tym celu przed 1945 r. przez archiwistów i historyków niemieckich skupionych wokół byłej „Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Altertumskunde” w Szczecinie. Nie zdołano ich opublikować z powodu wybuchu drugiej wojny światowej i w jej następstwie – podziału Trzeciej Rzeszy. Fotokopie licznych dokumentów oryginalnych i częściowo kopii są w posiadaniu działającej w RFN „Historische Kommission für Pommern”. Natomiast ocalałe z pożogi wojennej teki z odpisami i opisami oryginałów i kopii przechowuje obecnie Archiwum Państwowe w Szczecinie. Zostały one udostępnione stronie zachodnioniemieckiej i Wydawca PUB X mógł z nich w pełni korzystać. Te dwie grupy stanowią trzon edycji K. Conrada. Nie uzyskał on natomiast (por. Wstęp, s. IX - XII) dostępu do zasobów przechowywanych w archiwach NRD, co wywarło określony wpływ na jakość edycji. Należy bowiem mieć na uwadze, iż w NRD, ściślej w Staatsarchiv Greifswald, znajduje się ewakuowany w czasie wojny na Odrę prawie cały zasób dokumentowy dawnego archiwum szczecińskiego, mianowicie dokumenty pergaminowe i papierowe, począwszy od najstarszych aż do końca XVIII w. Dojście do nich jest dla badaczy z innych krajów trudne, jeśli w ogóle możliwe.

W następstwie przeszkód natury formalnej Wydawca PUB X zmuszony był oprzeć się przeważnie na fotokopiach i odpisach oraz na informacjach i opisach zebranych jeszcze przed 1945 r. Nie wpłynęło to – jego zdaniem – na poprawność tekstów, ale przesądziło o stanie wiadomości dotyczących przechowywania archiwaliów i ich zachowania. Np. dane o wymiarach i cechach zewnętrznych dokumentów oryginalnych trzeba było poważnie ograniczyć lub pominąć.

Zasób dokumentowy, którym Wydawca dysponował, został przezeń skrupulatnie wykorzystany. O tym, do czego nie dotarł lub o czym nie zdołał uzyskać aktualnych danych, informuje dość rzetelnie, choć nie zawsze konsekwentnie. Do tego celu przy nazwie archiwum, w którym przechowywano dany materiał archiwalny, używa on przymiotnika „ehem[alige]”. Wynika stąd olbrzymia liczba informacji nieścisłych lub już nieaktualnych. Nie można winić za to samego Autora, lecz zaliczyć to należy in minus wydawnictwu.

Aby nie być gołosłownym, podam kilka przykładów. Ich wspólną cechą jest określenie Wydawcy: „ehem. Stettin StA. Rep. 2 Ducalia”, które powinno brzmieć: „Greifswald StA. Rep. 2 Ducalia” – z odpowiednim numerem dokumentu pergaminowego. Oto zestawienie (w pierwszej kolumnie numery dokumentów w PUB X):

5344 – nr 64 (niegdyś bez numeru)	5652 – nr 60 („ „ 72)
5356 – nr 65	5653 – nr 58 („ „ 70)
5424 – nr 66	5654 – nr 59a („ „ 73)
5480 – nr 67	5745 – nr 60a („ „ 74)
5539 – nr 69	5754 – nr 61 („ „ 75)
5540 – nr 68	5786 – nr 62 („ „ 76)
5650 – nr 59 (dawna sygnatura 71)	

¹ Preussisches Urkundenbuch, t. V-VI/1, Hrg. v. K. Conrad, Marburg 1969 - 1986.

Listę tę można by kontynuować. Podobnie ma się rzecz z materiałami z dawnego Preussisches Geheimes Staatsarchiv w Berlinie (Dahlem), które w części dotyczącej Brandenburgii, Nowej Marchii, Pomorza Przedodrzańskiego i Zaodrzańskiego, jak i terenów polskich (Wielkopolska, Śląsk, Ziemia Lubuska) zostały po wojnie przejęte do Staatsarchiv Potsdam. W latach 1960 - 1970 dotarły tam też materiały z Zentrales Staatsarchiv Merseburg. Tak więc zamiast „ehem. Berlin StA.” powinno być „Potsdam StA.” m.in. przy następujących dokumentach: 5338, 5345, 5361, 5364, 5372, 5384, 5413, 5489, 5491, 5535 - 5537, 5552, 5604, 5656, 5657, 5686, 5691, 5838, 5841 i 5867. Co do dokumentów z dawnego archiwum miejskiego w Prenzlau, które włączono do zasobu Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz (Berlin-Dahlem), to przy dokumentach nr 5623 i 5743 zabrakło informacji, że również Staatsarchiv Potsdam posiada dział „Pr. Br. Rep. 8 – Stadt Prenzlau”, z dokumentami nr 97 i 98. Z informacji uzyskanych w tym archiwum nie wynikało, iż w tym przypadku chodzi tylko o kopie lub fotokopie z oryginałów przechowywanych obecnie w Berlinie Zachodnim. Kwestia ta wymaga dalszych ustaleń.

Nierzadko Wydawca nadużywa jednak tegoż określenia „ehem.”, gdy informuje o materiałach archiwalnych ze zbiorów przedwojennych, nie wiedząc, że przetrwały one wojnę i nadal przechowywane są w danym archiwum. Najlepszym tutaj przykładem jest Archiwum Państwowe w Szczecinie. I tak Zbiór Loopera prawie bez większych strat zachował się, więc informacje podane przy dokumentach, np. 5390, 5391, 5394, 5426, 5431, 5453 i 5544 nie są adekwatne do rzeczywistości. W wypadku potwierdzenia przez polską służbę archiwalną faktu, że dany manuskrypt z tego zbioru zaginął, powinien Autor o tym czytelnika dokładnie poinformować. Podobnie przy dokumentach nr 5386 i 5463 podaje on również „ehem. Stettin StA.”, mimo że rękopisy z Archiwum Książąt Wologoskich nadal przechowuje AP Szczecin. Identyfikacja sprawy przedstawia się z zespołem Archiwum Książąt Szczecińskich (nr 5404), aczkolwiek jego akta otrzymały nowe sygnatury. Niezupełnie wytlumaczalny pozostaje fakt, dlaczego Autor cytując dokumenty z Stadtarchiv Greifswald nie podaje ich numerów porządkowych?

Szeroka kwerenda w wymienionych archiwach NRD, a także w archiwach miejskich w Anklam, Barth i państwowych w Rostocku i Schwerinie (dosyć dobrze, dzięki przedwojennym jeszcze fotokopiom i odpisom, zostały wykorzystane archiwa miejskie Stralsundu i Greifswaldu) powinna przynieść nowe odkrycia i nowe dokumenty. Jednak wielkich rewelacji, mogących generalnie zmienić naszą wiedzę o przeszłości Pomorza Zachodniego, nie należy się oczywiście spodziewać.

Wielokrotnie Wydawca PUB X powołuje się na kopie zawarte w kodeksie dyplomatycznym Fryderyka Dregera, historyka Pomorza Zachodniego z XVIII w. Rękopiśmienny egzemplarz tego kodeksu przechowywała do 1945 r. w archiwum szczecińskim „Gesellschaft für Pommersche Geschichte und Altertumskunde”. Egzemplarz ten dostał się po wojnie do Centralnej Biblioteki Wojskowej w Warszawie, gdzie przechowywany jest do dzisiaj². Natomiast w PUB X kolekcja Dregera cytowana jest jako „ehem. Stettin StA. Rep. 40 I 18 f. (Dreger, Codex dipl. Pom. Bd. 8 vel. 9)”³. Z ustnej wypowiedzi dra Conrada, który z kodeksu Dregera korzystał tylko za pośrednictwem wypisów do PUB (teki w AP Szczecin) wynika, iż ów egzemplarz kodeksu z najduje się obecnie w Gryfii; osobiście go nie oglądałem. Ma on odpowiadać regestom opracowanym przez J. K. K. Oelrichsa⁴. Tymczasem egzemplarz obecnie warszawski w kilkunastu przypadkach wykazuje niezgodności z pracą Oelrichsa. Tak powstaje kwestia dwóch ongiś szczecińskich, niezupełnie identycznych w treści egzemplarzy kodeksu Dregera. Będzie ją można wyjaśnić po porównaniu ich treści i charakteru pisma z innymi rękopisami Dregera. Dokumenty z egzemplarza obecnie warszawskiego mają numery porządkowe, natomiast w PUB IX cytowane są one według folio. To wskazuje na istnienie dalszych różnic. Opierając się na informacji dra Conrada należałoby przyjąć, że Oelrichs korzystał z egzemplarza obecnie greifswaldzkiego (Rep. 40 I). W takim razie pytanie kto wykonał tę kopię kodeksu, uzupełniając przy tym jego zawartość, musi na razie pozostać bez odpowiedzi. Powyższym stanem rzeczy możemy jedynie tłumaczyć pewne niezgodności między informacjami PUB X a egzemplarzem obecnie warszawskim. Przykładowo: przy dokumentach nr 5340, 5341, 5367 i 5368 zabrakło informacji o pełnych odpisach dokumentów w kodeksie Dregera w Warszawie (t. 8 nr 1617, 1616, 1607 i 1608). Dwa ostatnie dokumenty mają również inną datację, w porównaniu z podaną w PUB X.

Jedno z poważniejszych zastrzeżeń, jakie należy wysunąć w stosunku do nowego tomu PUB, wynika z niezrozumiałego zamknięcia na 1978 r. stanu publikacji uwzględnianych w wydawnictwie, kiedy tom ukazuje się sześć lat później. Stało się to przyczyną opuszczenia pewnych wyników badań i pewnych wydań z lat ostatnich (zob. niżej).

Inną kwestią, którą pragnę tu poruszyć przed przystąpieniem do części szczegółowej, jest sprawa regestowania dokumentów. Jak wiemy, regest jest skróconą postacią dokumentu i zawiera oprócz elementów datacyjnych i topograficznych (jeżeli dokument je posiada), krótką treść danego aktu. Historycy nie zawsze są zgodni co do zawartości regestu. Wielu życzy sobie jeszcze, by zawierał on listę świadków. Z powodu znacznego wzrostu liczby dokumentów dla obszaru Polski począwszy od drugiej połowy XIV w. praktycznie niemożliwe stało się wydanie ich wszystkich in extenso. Dlatego też – i chyba słusznie – przyjęto w praktyce druk w całości aktów o dużym znaczeniu historyczno-politycznym lub wzbudzających znaczne trudności interpretacyjne. Dla pozostałych przewidziano tylko regest wraz z częścią oryginalną (tj. nieformularzową), z dosłownym brzmieniem elementów topograficzno-chronologicznych oraz listą świadków. Ta metoda dość dobrze zdała egzamin w ostatnich tomach «Preussisches Urkundenbuch». Jednak nie wszyscy badacze są i będą z tej formy zadowoleni, np. językoznawcy. Ponadto wydawca kodeksu dyplomatycznego jest zobowiązany do podania wszelkich informacji o miejscu przechowywania i stanie zachowania oryginału i kopii oraz o wydawnictwach, w których dany dokument był już uprzednio publikowany –

² J. Zdrénka, Kodeks dyplomatyczny Fryderyka Dregera i jego znaczenie dla badań historycznych, *Zeszyty Naukowe Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Gdańskiego* 14 – Historia, Gdańsk 1984 (wyd. 1985), s. 71 - 88.

³ PUB X, nr 5344, 5348, 5370, 5371, 5390, 5394, 5405, 5447, 5453, 5454, 5464, 5468 - 5470, 5477, 5480, 5490, 5513, 5519, 5533, 5539, 5540, 5617, 5622, 5647, 5649, 5650, 5654, 5672, 5678, 5699, 5751, 5757, 5771, 5814.

⁴ J. K. Oelrichs, *Verzeichnis der von Dregerischen übrigen Sammlungen Pommerschen Urkunden zur Fortsetzung dessen Codicis Pomeraniae [...]*, Altona-Stettin 1795.

w całości lub w regeście. Dobrze jest widziane, jeśli przytoczy on również literaturę fachową dotyczącą danego aktu. I tutaj dochodzimy do sedna sprawy. W wydawnictwach XVII - XIX w., a jeszcze częściowo XX w., znajdujemy obszerniejsze lub krótsze streszczenia treści dokumentów. Często są one pozbawione jednego lub kilku z zasadniczych elementów nowoczesnego rejestru. Jak należy więc je traktować? Czy uważać je za rejestry, o których wypada poinformować przy danym dokumencie, czy też po prostu należy je pomijać? Jestem za tym, aby możliwie jak najszerszej informować o regestach i „nie-regestach” danego aktu, gdyż po pierwsze wprowadza to nas od razu w literaturę przedmiotu, której często nie znamy, a po drugie – ułatwia znacznie pracę historykowi, który natrafiwszy na regest jakiegoś dokumentu, łatwo może sprawdzić, czy sam dokument znany jest już w literaturze.

Argumentów „za” znalazłoby się więcej. W poniższych uwagach szczegółowych znajduje się wiele dopełnień tego rodzaju. Zawierają one ponadto uzupełnienia w postaci edycji całych dokumentów i ich regestów oraz inne uwagi. Dla przejrzystości zachowany zostaje układ chronologiczny. Nawiązuję do modelu wypracowanego w polskich kodeksach dyplomatycznych oraz wprowadzam własne skróty (przedstawione na zakończenie uzupełnień).

5344

Reg.: Urkundenbuch zur Geschichte des Geschlechts von Kröcher, hrsg. A. H. von Kröcher, cz. 1, Berlin 1865, nr 278.

5356

Reg.: Diplomatarium Ileburgense. Urkunden-Sammlung zur Geschichte und Genealogie der Grafen zu Eulenburg, hrsg. G. A. von Mülverstedt, cz. 1, Magdeburg 1877, nr 232.

5372

Reg.: Joachim-Niessen, nr 20. Podstawę stanowiła tutaj inna kopia z XV w. (nieznana Wydawcy PUB X) z datą 26 V (*in dominica S. Trinitatis*). Za takim datowaniem opowiedzieli się też obaj autorzy, uznając swoją kopię za poprawniejszą.

5375

Reg.: Zdrenka, s. 143 - 144.

5410

Reg.: Bülow Fam.-B., s. 151 nr 144.

5434a

Szczecin, 16 grudnia 1336

Książę szczeciński Otton I sprzedaje mieszczanom szczecińskim, rodzinie von Rhein (de Rene), za sumę 150 grzywien precarię i inne świadczenia z 6 włók przynależnych do dworu w Kurowie (Curow), który otrzymali byli ich przodkowie.

Kop.: *AP Szczecin, Archiwum Książąt Szczecińskich, I/2150, f. 81 - 82 (dawniejsza sygnatura: Rep. 4, P. I, Tit. 57 Nr. 15). Jest to Registratur Adam Wussowen Lehn und Briefe. Anno 1588. Poszyt obejmuje dokumenty od 1267 do 1572. Własny odpis kopii dokumentu zechciał nadesłać dr Jan M. Piskorski.*

Nos Otto Dei gratia Stetinens[is], Slaviae, Casubiae et Pomer[aniae] dux coram universis et singulis, quorum interest et interesse poterit, recognoscimus et praesentibus publice profiteamur, quod fidelibus nobis et dilectis Winando sacerdote, Thidico et Hinrico fratribus, Thidico, Hinrico, Helmico et Bartholdo fratribus dictis de Rene nostris vasallis et civibus in Stettin, vendidimus pro centum et quinquaginta marcis denariorum Stetinensium et iuncta manu vendendo contulimus in hiis scriptis, nostrorum fidelium accedente consilio, precariam integram tam frugum quam denariorum talliationes, exactiones et angarias quascumque cum denariis commestionum et generaliter universis servitiis nobis debitis de sex mansis curiae suae in Curow adjacentibus, quam curiam a famosis viris Johanne milite, Olthone et Christiano fratribus dictis de Curow praedictorum de Rene patres, Arnoldus Nitz et Thidemannus suis denariis comparaverunt^a et emerunt; ratificantes et ratihabitione confirmantes contractum emptionis et venditionis inter utrosque habitum omnibus in praemissis praecipientes et inhibentes universis nostris vasallis et officialibus^b, ne quisque eorum praedictos de Rene in eisdem nostris libertatibus a nobis ipsis venditis et bono animo^c eis in praesentibus dimissis et concessis aequaliter impediatur vel molestetur, sed potius in pacifica praedictorum possessione promoveatur cum effectu et defendatur. Audiicimus etiam, quod si praenarrati de Rene saepedictos sex mansos cum curia vendere decretaverint^d ipsos cum praedictis omnibus libertatibus sine aliqua contradictione emptoribus conferre volumus et debeamus. In quorum omnium testimonium et evidentiam plenior praesens scriptum desuper confectum dari iussimus sigilli nostri munimine^e roboratum. Testes huius rei sunt honesti viri Johannes Glasenap archidiaconus Piriscensis, Hinricus de Scheninge curiae nostrae marscalcus, Johannes praepositus sanctimonialium^f prope muros Stetyn, Bolderamus coquinae nostrae magister, Johannes Politz, Henningus Wossow, nostri vasalli et cives in Stetyn, Hinricus Wobbermin et Thomas Schonenvelde, cives in Grifenhagen et quam plures alii fidedigni. Datum et actum Stetyn anno Domini M^o CCC^o XXXVI secunda feria ante Thomae per manus Johannis Lentzin nostri protonotarii.

^acomperaverunt Kop.^boffitiatis Kop.^cbenanimo Kop.^ddecreverint Kop.^emunitione Kop.^fsanctemonialium Kop.

5448

Reg.: Beiträge zu der Geschichte des alt-hinterpommerschen Geschlechts der [...] von Glasenapp, bearb. v. E. von Glasenapp, t. II Berlin 1897, s. 71.

5456

13 stycznia 1337

Uw.: Data taka, a nie 23 I 1337 r.

5458a

Brüssow, 16 stycznia 1337

Rycerz Janekin von Stegelitz i jego bracia giermkowie Dietrich, Siegfried i Heinrich von Stegelitz oraz ich krewny Heinrich, syn Wenera (*eorum patruus*) uzgadniają, iż będą respektowali wszystkie uzgodnienia ich brata Friedricha (*Fredericus vicedominus ecclesie Caminensis*) z miastem Brüssow co do jego dożywotniej renty z tego miasta w wysokości 12 grzywien.

Or.: StA Potsdam, Pr. Br. Rep. 8 Stadt Brüssow, Nr. 6. Pergamin 60,0 × 20,0 cm, bez pliki; pieczęci brak. Por. PUB X, nr 5538.

5467

Kop.: także DStB. Berlin, Msc. Boruss. Fol. 139, f. 33^v - 35.

5480

Reg.: także AP Szczecin, Rep. 38 f. Ms. Ia, fol. 53 (*Klempzen Extract*), f. 196^v (1538 r.).

5481

Or.: Státní ústřední archiv v Praze, Koruný archiv C. 167.

Kop.: także AP Wrocław, Akta miasta Wrocławia, A 4, *Liber anualium devolutionis Slesie ad regnum et coronam Bohemie* – —, f. 47^v - 48, nr 67. (XIV w.)

Reg.: jak pod nr 5480, oraz M. Stiber, *Böhmische Staatsverträge, Forschungen zur inneren Geschichte Österreichs*, t. VIII, Innsbruck 1912, s. 172 nr 108.

5491

Wyd.: także Ch. Schoettgen, G. Chr. Kreysig, *Diplomataria et scriptores historiae Germaniae medii aevi* [...], t. III, Altenburgi 1760, s. 109 nr 157.

Reg.: 1. J. C. C. Oelrichs, *Verzeichnis der von Dregerschen übrigen Sammlungen Pommerschen Urkunden zur Fortsetzung dessen Codicis Pomeraniae* [...], Alten Stettin 1795, s. IX przyp. 7; 2. G. Sello, *Geschichtsquellen des burg- und schlossgesessenen Geschlechts von Borcke*, t. IV, Berlin 1912, s. 15 n. nr 11 (z datą 25 III 1337 r.).

5498

Reg.: Haag Gesta, s. 6.

5519

Kop.: dalszy odpis z XVIII w. w AP Szczecin, Rękopisy i spuścizny, Zbiór Loepera, nr 156 (*Abschriften der Privilegiorum und Documentorum des Jungfrau-Klosters zu Bernstein*), s. 11 - 12 nr 7.

5520

Reg.: R. Klempin, *Diplomatische Beiträge zur Geschichte Pommerns aus der Zeit Bogislafs X.*, Berlin 1859, s. 422 nr 291.

5540a⁵

Stralsund, 29 września 1337

Rada miasta Stralsundu i opat klasztoru w Hiddensee potwierdzają układ z 3 VII 1306 r. (PUB IV, nr 2305).

Kop.: Ratsbücherei Lüneburg, Ms. Hist. C 2° 26, f. 343^v - 344^v (pierwsza połowa XVII w.).

Wzm.: J. Zdrénka, *Pomeranica in den Handschriften der Ratsbücherei Lüneburg*, *Baltische Studien* 74 (1988) s. 38.

5541a

Berlin, 1 października 1337

Margrabia brandenburski Ludwik Starszy potwierdza na prośbę rady miejskiej Choszczna przywileje odnoszące się do wsi *Blockstorpe* i dwóch młynów przy drodze wiodącej do Stargardu (z których jeden nazywa się *Rap-Mühle*) oraz potoków *Klukem* i *Stofyn* płynących do rzeki *Scovenitz*.

Reg.: Joachim-Niessen, nr 22, z informacją o przedruku w CDBrand. oraz regeście w *Urkundenbuch zur Geschichte des schlossgesessenen Geschlechtes der Grafen und Herren von Wedel*, hrsg. v. H. F. P. von Wedel, t. II/2, Leipzig 1888, s. 44. Por. PUB X, nr 5372 i także uwagi do tegoż dokumentu oraz adnotacje w CDBrand. A XVIII, s. 13 nr 15 (z 3 X 1336r.).

5590

Reg.: Bülow Fam.-B., s. 151 nr 147.

5621

Reg.: *Urkundenbuch des pommerschen Geschlechts von Köller 1280 - 1900. Zusammengestellt v. E. M. von Köller* [b. r. i m. w.] s. 3 nr 9.

5638

Reg.: *Schwerin Geschl.-Gesch.*, s. 143 nr 180 [5].

⁵ Zob. uzupełnienie na s. 84.

5650

Reg.: 1. AP Szczecin, Rękopisy i spuścizny, Zbiór Loopera, Nr. 1 (*Klempzen Extract*), f. 24; 2. Pyl I, s. 88 oraz toż Pyl II, s. 40.

5652

Kop.: także DStB. Berlin, Oelrichs Nachlass Nr. 194, dok. nr 94.

5653

Kop.: wcześniejsza, Nikolaikirche Greifswald, Ms. 16 B XI, f. 322, Nr 185 (kolekcja Jana Meilofa, druga połowa XV w.).

Reg.: Pyl I, s. 88 oraz toż Pyl II, s. 40.

5655

Wyd.: także L. G. von Winterfeld, *Geschichte des Geschlechtes von Winterfeld*, cz. 1, Damerow 1858, s. 150 - 152.

Reg.: także *Familien-Buch des dynastischen Geschlechts der von Eichstedt in Thüringen, Pommern, den Marken und Schlesien*, bearb. v. C. Al. von Eickstedt, Ratibor 1860, s. 684 nr 16.

5662

Wyd.: także *Zdrenka*, s. 144 (nr 2).

5682

Wyd.: także *Zdrenka*, s. 145 (nr 3).

5671

Reg.: Haag Gesta, s. 6.

5672

Uw.: brak informacji o transumowaniu tegoż dokumentu w dniu 10 XI 1392 r. przez Filipa, wikariusza generalnego i administratora biskupstwa kamieńskiego, niegdyś StA Stettin, Depositum des Marienstifts zu Stettin, nr 172 i 174, oryginały nr 77 - 79 (dzisiaj najprawdopodobniej w StA Greifswald). Dokumentu tego dotyczy również akt mieszczanina szczecińskiego Jana Perleberga z 5 IV 1353 r. (*ibidem*, nr 153).

5680

Reg.: R. Lehmann, *Urkundeninventar zur Geschichte der Niederlausitz bis 1400*, *Mitteldeutsche Forschungen* Bd. 55, Köln 1968, nr 423.

5681

Wyd.: także *Zdrenka*, s. 145 - 156 (nr 4).

5686

Wyd.: także A. Czacharowski, *Spoleczne i polityczne siły w walce o Nową Marchię w latach 1319 - 1375 ze szczególnym uwzględnieniem roli możnowładztwa nowomarchijskiego*, *Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu* 73/2, Toruń 1968, s. 125 - 126 i przyp. 161.

5696 - 5700

Uw.: w związku z tymi dokumentami należałoby się zastanowić nad słusznością daty przyjętej dla dokumentów PUB X, nr 5563 - 5568, które Wydawca umieszcza pod 1337 r. Kwestia ta wymaga niewątpliwie dokładniejszych badań.

5612

Reg.: Schwerin Geschl.-Gesch., s. 76 nr 13.

5713a

[*Stolpie nad Pianą*], 13 stycznia 1339

Opat Hadbert, przeor Konrad i cały konwent klasztoru cystersów w Stolpiu nad Pianą [Stolpe a.d. Peene] transumują dwa dokumenty margrabiów brandenburskich dotyczące sprzedaży ziemi pelczyckiej z 27 VIII 1315 r. (PUB V, nr 2968) i z 18 XI 1315 r. (ibidem, nr 2981).

Kop.: *Riksarkivet Stockholm, Gadebuschska Sammlingen (Gadebuschsammlung), Band A II:2, s. 812 - 817 (XVIII w.)*

Reg.: *ibidem, Fol. 4 (Diplomatarium Klempzenianum), f. 143^v i 148^r.*

Wzm.: 1. *PUB V, nr 2981*; 2. *H. Krabbo, G. Winter, Regesten der Markgrafen von Brandenburg aus askanischem Hause, Leipzig-München-Berlin 1910 - 1955, nr 2442.*

Nos frater Hathbertus dictus Abbas, Conradus prior totusque conventus in Stolp presenti tenore recognoscimus protestantes, quod literas quasdam integro sigillo sigillatas, non rasas, non cancellatas, nec in aliqua parte vitiatas legimus et prospeximus cuius literarum tenor de verbo ad verbum est talis:

Następują dokumenty PUB V, nr 2968 i 2981

In cuius rei testimonium sub anno Domini MCCC tricesimo nono in octava Epiphanie Domini, sigilla nostra presentibus sunt appensa.

5714

Reg.: J. M. Vidal et G. Mollat, *Lettres des Papes d'Avignon. Benoit XII (1334 - 1342). Lettres closes et patentes.* Bibliothèque des Ecoles Françaises d'Athènes et de Rome, ser. 3 t. 1, Paris 1950, szp. 631 nr 3173. Biskup kamieński Fryderyk von Eickstedt występuje tutaj imiennie, a więc inaczej niż w tekście zamieszczonym w PUB X; należy to jeszcze sprawdzić.

5751

Reg.: także DStB. Berlin, Oelrichs Nachlass Nr. 194, reg. nr 93.

5756

Reg.: Bülow Fam.-B., s. 151 nr 149.

5814

Reg.: A. Haas, *Des Erasmus Husen Inventar der Berger Klosterurkunden vom Jahre 1551, Greifswald 1941*, reg. nr 24.

5841

Tekst dokumentu należy uzupełnić słowami: *Actum in villa Eckessin.*

5861

Reg.: 1. AP Szczecin Rep. 40 V Nr 25 (*Repertorium omnium et singulorum litterarum in archivo venerandi Capituli Camminensis*), f. 59^r (1640 r.); 2. DStB. Berlin, Msc. Boruss. Fol. 97, f. 59^r (XVIII w.).

ZASTOSOWANE SKRÓTY

AP	Archiwum Państwowe
Bülow Fam.-B.	Familienbuch der von Bülow [...], bearb. und bis auf die Gegenwart fortgesetzt durch Paul von Bülow, Berlin 1838
CDBrand.	Codex diplomaticus Brandenburgensis. Sammlung der Urkunden, Chroniken und sonstigen Quellenschriften für die Geschichte der Mark Brandenburg und ihrer Regenten. Hrsg v. A. F. Riedel, Haupttheil I, Bd. I ff. Bsrln 1838 ff.
DStB.	Deutsche Staatsbibliothek
Joachim-Niessen	Repertorium der im Königl. Staatsarchive zu Königsberg i. Pr. befindlichen Urkunden zur Geschichte der Neumark. Hrsg. v. E. Joachim u. P. van Niessen. Schriften des Vereins für die Geschichte der Neumark, 3, Landsberg a. W. 1895
Haag Gesta	G. Haag, <i>Die Gesta Priorum des Liber Sancti Jacobi [...]</i> Programm des Stadtgymnasiums zu Stettin, Ostern, Stettin 1876
Pyl I	Th. Pyl, <i>Die Rubenowbibliothek</i> , Greifswald 1865
Pyl II	Th. Pyl, <i>Die Handschriften und Urkunden in der Bibliothek der Nikolai-Kirche zu Greifswald (Schluss)</i> , Baltische Studien 21/1 (1866)
Schwerin Geschl. Gesch.	Geschichte des Geschlechts von Schwerin, cz. 3, Urkundenbuch, bearb. v. L. Gollmert, W. von Schwerin, u. L. von Schwerin, Berlin 1878.
StA.	Staatsarchiv
Zdrenka	J. Zdrenka, <i>Pomorze Zachodnie w walce o niezależność polityczną w latach 1333 - 1338</i> , Roczniki Historyczne 45 (1979) s. 127 - 146, w tym Aneks źródłowy s. 143 - 146.

Omawiany tom PUB nie jest pozbawiony również drobnych przeoczeń, błędów pisma maszynowego oraz innych usterek. Przykładowo: w indeksie na s. 5 nazwa Bartelshagen odnosi się do dokumentu nr 5733 a nie do 5772. Stolpe a. d. Peene to niewątpliwie Stolpie nad Pianą, a nie Słupia (indeks s. 78).

Wymienianie wszystkich uchybień i niedociągnięć miałyby się z celem. Mimo wielu uwag i uzupełnień, które wyżej zostały przedstawione, ocena pracy dra Conrada w żadnym przypadku nie może być ujemna. Wręcz przeciwnie – musimy być mu bardzo wdzięczni za trud, jaki włożył przygotowując PUB X do publikacji. Trudności obiektywne spowodowały, iż Autor nie zdołał opracować dzieła tak, jak tego pragnął. Mimo to historycy otrzymali w nim przeważnie nieznaną (lub znany w słabym stopniu) zasób informacji źródłowych. Powinno to rychło zaowocować w nowych opracowaniach historycznych.

Życzyć więc należy Wydawcy, jak i wszystkim historykom czekającym na następne tomy PUB, by ukazały się jak najszybciej i aby utrzymane zostały na tak wysokim poziomie, jak tom omówiony. Życzyć również należy, aby w swojej pracy Autor napotykał jak najmniejsze trudności.

Joachim Zdrenka